

בדברי אדר

פרשת ראה תשפ"ז

שנה ל"ג ג'ליון ד'

הדח"נ מוצש"ק ר"ת

י-ם 8.47 8.09 6.55

ב"ב 8.45 8.12 7.11

המולד: יום ה' בבוקר בשעה 8.15, 0 חלקים
ר"ח אלול הבעל"ט בימים ה' ו'

1505

יו"ל ע"י מכון "דובב מישרים"

n4183604@gmail.com

ת.ד. 5262 ירושלים

אמרות טהורות

מספה"ק על פרשת השבוע

נא לשמור על קדושת הגליון

דברי התעוררות

מכ"ק מרן ראש הישיבה זצוק"ל

בסתיו הזמן בישיבתנו הק' ר"ח אלול תשנ"ט

החיים, ובפשיטות הכוונה הוא על כל הברואים, אולם הפירוש הוא על כל החיים של האדם, החנות פתוחה והפנקס פתוח וזה על כל החיים על כל צעד ושעל שבדרך החיים ישנו דין וחשבון.

בתהלים הודיעני ה' קיצי ומדת ימי מה היא, ובגמ' דדהע"ה ביקש מהקב"ה שיודיעו קצו, והשיבו לו שהוא דבר שאין מגלים מן השמים, אולם לכאורה הכוונה בזה שביקש ומדת ימי מה היא, אולם הענין הוא בדספה"ק מבואר דכתיב ואברהם זקן "בא בימים" היינו שבא עם הימים שלו שהיו מלאים בתורה ובמצוות ובמעש"ט, והכוונה הוא דבאופן שטחי יש חשבון ומספר לכל אחד כמה זמן עבר עליו, אולם בחשבון מעמיק קצת הרי לא כל הימים יש להחשיב דהרי כשאין ממלאים הימים כמו שצריך והולכים לריק בלא כלום, וכי מה יש לו במה שעבר עליו זמן זה, כאשר בחור כבן עשרים איבד ימים ולילות על לא כלום הכי בן עשרים יקרא וכי מה יש לו מעשרים שנה אלו, וזה ביקש דוד המלך ע"ה ומדת ימי מה הוא שרצה לדעת כמה ימים יש לו, והיינו כדי ש"ואדעה מה חדל אני" שידע מה עליו עוד לתקן.

וזהו על כן יאמרו המושלים בואו חשבון תבנה ותכונן עיר סיחון, ובגמ' כעיר זה ההולך אחר שיחה נאה והיינו שצריך לעשות חשבון הנפש על הימים והשעות אשר עברו לריק על ידי שיחה נאה, ובאמת אם נעשה חשבון אמיתי הרי יקשה מאוד על הלב, אולם יש תקנה להתחזק ולקבל על עצמו מכאן ולהבא.

א" בשערי תשובה לרבינו יונה דזה שלא שב עוד יותר קשה מהחטא עצמו, כאשר בשעת החטא הגדיל עליו יצרו והיה קשה עליו, אולם לאחר מעשה הטענה עליו אמאי אינו שב, והביא לזה משל למלך שהושיב בבית הסוהר כמה חוטאים, והם עשו מחתרת כדי לברוח החוצה, וברחו כולם ואחד נשאר, וצחק עליו המלך: טיפש, מפני מה נשארת?.

כשיש שכל עם רצון טוב ומבקשים מהקב"ה סיעתא דשמיא להלחם עם היצה"ר, הנה אי' בחז"ל אשר כביכול הקב"ה מצטער ואומר ואשר הריעותי ועל כן אין להרפות מלבקש בפרט על עניני הנאות של רשות, אשר באם נהנים שלא לשם שמים איז זייער נישט גוט. וצריך להתחזק בזה בסיעתא דשמיא. ויתן ה' ונוכה להתגבר על יצרנו וללמוד וללמד לשמור ולעשות, ולכתבה וחתימה טובה, ויתקבלו תפלותינו לרחמים ולרצון אכ"ר.

עומדים אנו כעת בראש חודש אלול אשר הזמן לשום כל אחד בליבו האין שעומדים לפני בא ימים הקדושים ימי רחמים ורצון וימי דין, ולעורר כל אחד בזכרוננו לעשות חשבון נפשו מראשית השנה ועד אחרית שנה, ודבר זה מעורר פחד גדול, וכי מי יוכל לבקר כל מעשיו מראשית שנה ועד אחרית.

הנה ישראל קדושים הם, קיבלו באהבה את כל התורה כולה תרי"ג מצוות אשר כל אומות העולם פחדו לקבל על עצמם עול כבד כזה, אולם כלל ישראל קיבלו על עצמם מכיון דהיו איתנים בבטחונם בהקב"ה אשר נותן לכל אחד סיעתא דשמיא שיוכל לקבל על עצמו ולעשות רצונו, והנה בזמן הזה עוד נחסר לנו מהתרי"ג מצוות וכדאי בהקדמה לחינוך דבזמא"ז איכא ע"ר מצות וסימנך אני ישנה וליבי ע"ר, ואם אבותינו קיבלו על עצמם תרי"ג הרי לנו יותר בניקל כאשר יש לנו רק ע"ר.

אולם בהבטה פנימית יש עוד חשבון גדול דאף דבמצות עשה ול"ת הרי החשבון ע"ר, אולם הרי איכא עוד בעניני רשות, וישנם אשר היצר משדלם דבעניני רשות הרשות נתונה לכל "והארץ נתן לבני אדם" כתיב ואין לו ליתן דין וחשבון, אולם האמת אינו כן, הרי עומדים אנו כעת בסוגי' דזה נהנה וזה לא חסר והנה בפשיטות הדין הוא דזה נהנה וזה לא חסר פטור, ויכול אחד לפרש לעצמו שעל דבר שנהנה ואין בזה עבירה הרי"ז פטור דהא לא חיסר כלום ממצות ה', ומה לו בזה שנהנה ואינו צריך ליתן דין וחשבון על זה, אולם זה באופן שטחי, מושא"כ כשמעיינים בזה אין זה חשבון נכון.

כתוב (במדבר כא כח) על כן יאמרו המושלים בואו חשבון וגו' ובגמ' בבא בתרא על כן יאמרו המושלים ביצרם בואו חשבון, באו ונחשב חשבוננו של עולם, חשבוננו של עולם הכוונה על כל מה שנברא בעולם, והחשבון הוא דהרי הרבוש"ע ברא העולם לא לעצמו אלא להטיב לבריותיו, והיינו שיגיעו לתכלית הנרצה, ומשום זה נברא כל העולם כולו בשביל תכליתו של האדם, והנה כתבו התוס' דהיכא דהמקץ עשה את כל הגדר רק בשביל חבירו אזי מחוייב לשלם, ואם כן כאשר תכלית הבריאה הוא רק להגיע לתכלית שינצלו לצדקה וחסד לתורה ויראת שמים, והולך אדם ומפסיד הכל ומבזבז בשביל הנאות הרי חשבון נפשו גדול בזה, דהרי באופן זה הדין דבזה נהנה חייב.

אי' בפרקי אבות רבי עקיבא אומר הוא היה אומר מצודה פרושה על כל

ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה, את הברכה אשר תשמעו וגו'. יש לדקדק האין כתבה התורה יעודים בעד קיום המצות, הא אסור לעשות על מנת לקבל פרס, וי"ל עפ"י מש"כ האור החיים הקדוש ב"ר לך עה"פ וילך אברם כאשר דבר אליו ה', דהכוונה דאע"פ דהיה יכול לילך על מנת לקבל פרס כמו שאמר לו הקב"ה ואעפ"ך לגוי גדול וגו' מ"מ לא עשה כן אלא הלך מפני צויו ה', וי"ל דהכא נמי כן הוא דאם לא היה מבואר בתורה שכר עבור קיום המצות, אז לא היה נסיון כ"כ לכוון לשם שמים. (הג"ר לוי יצחק גרינוואלד אב"ד צעהלים, מגדלות מרקחים)

ראה אנכי. אנכי רואה הכל, גם את שכר הגן עדן וגם את עונש הגיהנום, ע"כ אני מייצג לכם ובחרת בחיים.

השמר לך פן תעזוב את ה' כל ימך על אדמתך. (ב יט). נראה לבאר דאלו תטעון אלו היה ללוי חלק בא"י לא היה לו רק חלק י"ב ועכשיו מקבל תרומה ומעשר וכדו' מלבד מ"ח ערים שניתנו לו, ועוד תטעון דבשבת לוי כתיב יורו משפטיך ליעקב, וכל המורה משבט לוי קאתו, וא"כ תאמר בלבבך דהדיין אינו רשאי לקבל מתנות ואין אתן לו מאומה, ולכן הזהירה התורה השמר לך פן תעזוב את ה' לולי הלאה באמת מותר לתת ללוי, ולכן אמר כל ימך על אדמתך כי שלו הוא ומן הראוי לו, דהנה על אדמתו אתה יושב כי אין לו חלק בארץ, והוא שדייק כל ימך על אדמתך כי הקב"ה נתן לו זה עבור אדמתך.

במדרש (פרשה ד) אמר הקב"ה שמעו לי שאין אדם שומע לי ומפסיד רבנין אמרין את מוצא יש שומע לאשתו ומפסיד ויש שומע לאשתו ומשתכר כעז אדה"ר שמע לאשתו והפסיד מניין שנאמר (בראשית א) ולאדם אמר כי שמעת לקול אשהו וכו' ויש ששמע לאשתו ונשתכר זה אברהם מנין וכו'. אמר הקב"ה ומה אם מי ששמע לאשתו כך עשה שכר מי ששומע לי נאכל. וכבר עמדו בזה המפרשים וכי צריך ק"ו על החיוב

לשמוע לקול הקב"ה ממה ששמע אברהם לקול הקב"ה ממה ששמע אברהם לקול אשתו. וי"ל הרמז דהנה הטעם מה שאדה"ר הפסיד כששמע לקול אשתו ואברהם אבינו נשכר דיש הבדל בטיב השמיעה, דהנה אע"פ שאדה"ר טען האשה אשר נתת עמדי נתנה לי מן העץ ואוכל, כאילו תלה שעי' שנתן לו הקב"ה אשה זו בא לידו כך, אבל מסתמא הוא בעצמו נתפתה ג"כ לחשוב כי טוב העץ לצאכל וכו' ככל שנפתתה אשתו ע"י הנחש, ולזה הטענה של שמיעה לקול אשתו ה' רק לחפות על רצונו, בדרך כזה מפסידין. - - - אמנם אע"פ שמע לקול שרה אע"פ שהי' זה לגמרי נגד רצונו לשלוח את בנו ישמעאל, רק ששמע לקול שרה שחששה לחינוכו של יצחק, בשמיעה כזו נשכרים. וזה הרמז שבא הלימוד לשמוע בקול השם באופן כזה ששמע אע"פ לקול שרה לא מצד שיתוף רצונו בזה אלא בניגוד גמור לרצונו רק מפני שהי' רצון השם שישמע לקול שרה שהיא לטובתו של יצחק לזה זכה כי ביצחק יקרא לך זרע. - - - ועד"ז מפרש הר"ם מורפשי"ץ זצ"ל, ועתה ישראל מה ה' שואל מעמך כי אם ליראה וכו', היינו רק יראה שזה נגד רצונו של האדם, אבל ללכת בדרכיו וכו' לטוב לך היינו שבאלו הדרכים שאתה מרגיש את הטוב לך אין כ"כ רבותא, כמו בזה שהיא היפך רצונו.

אחרי ה' אלהיכם תלכו (ב יג). שמעתי ממורי הרב הצדיק מוה משה מקל פשוטירסק זצ"ל נב"ל, אשר אמר בדרך מליצה ומשל לאחד שיש לו עבד שאינו נאמן בעניני וחושש שלא יברח אזי מוליכו לפניו כי חושש אם יוליכו לאחרי יברח, ואם העבד כשר בעניני ומובטח בו שלא יברח אז בודאי דהדין ארץ שילך העבד אחורי אדוניו, והמליצה והנמלץ מוכן לבר שכל לבין אדם למקום ודפח"ח. ואני בעניני אמרתי אשר לזה רמזו הכתוב אחרי ה' אלהיכם תלכו, וק"ל.

ראש חודש אלול

ערב שבת. ערב ר"ח, ערב ר"ה, ערב יו"כ, ערב חושענא רבא, עכ"ל. והמקדשין רמוזהו באומר סורר מרע ועשה טוב ס"ח ערבה, כלומר ה' ערב, ע"כ. ועי' ידוון הדוין ווי לגא דמיתנין ואין מתעורר להחזיק בעבודת האלקים ויתעלה שמו ויתקשר נצח, ויש לכל אדם לדמות בעצמו כאילו לא התחיל עדיין כלל בעבודה. ועי' שאמרו במדרש מעשה בחסיד אחד שעשה תשובה על תשובתו, ע"כ. והיינו בכל פעם שעשה תשובה ראה אח"כ שעדיין לא יצא ידי חובתו ונדמה היה לו כאלו פגם עד הנה, ולכן עשה עוד תשובה על התשובה שעשה מקודם, נמצא שהיה כל ימיו בתשובה. ועל דרך זה פירש הרב הצדיק וכו' ר' זוסיא ז"ל שובו בנים שובבים - היינו שיעשו בכל פעם תשובה על התשובה שמקודם, עכ"ל. (רבי פינחס מדינאוויץ, שפתי צדיקים)

חיי הרי"ע אמר על חודש אלול שההכנות של חודש זה הוא מתנה טובה מהש"ת, כמו שאיש חיל מאנשי הצבא בשעת המלחמה עצמה אין לו פנאי כלל לעשות הכנות, ואם לא הכין אי"ע כראוי למלחמה וי לו ואוי לנפשו, וצריך להכין אי"ע הייטב באימונים קודם המלחמה. כן הוא הדבר בהכנות שמרי"א אלול, כי בראש השנה אין לו פנאי כלל. (שיח שפרי קודש)

משנכנס אלול כשכותב אדם לחבירו צריך לרמוז בהתחלתו שמבקש עליו לשנה טובה (מהר"ל סי תפכ"א) ויש לרמוז דאי' וישאלו אי"ש לירעהו לישלום ר"ת אלול, והנה וישאלו הוא לשון שאלה ובקשה, ורצ"ל שמבקש איש לירעהו לישלום, והיינו באלול כרמז הר"ת הנ"ל. (ליקוטי מהר"ח)

כל מצוה צריכה הכנה ראויה, והחודש תשרי נקרא ירח האיתנים, על שם דתקוף במצות, שופר, יוה"כ לולב, סוכה, ועוד מצות. ובוודאי צריך הכנות גדולות לכל המצות האלה, ולכן ניתנה לנו מתנה טובה - הימים הקדושים הללו, כל ימי חודש אלול הנקראים ימי הרצון, וידוע שאין טעם ברצון, ואע"פ שאין אנו יכולין מצדנו לעשות הכל כראוי, אנו חייבים לעשות כפי יכולתנו, והקב"ה יכין את לבבנו שנוכל לכונן ככוונה הרצויה. (הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זצ"ל)

הגאון רבי משה'ם ישר הלוי חוראוויטש בעמח"ס שו"ת בר ליוויא וכלי חמדה אב"ד טיסמעניטץ וסטאניסלאב בן הגאון בעל פני אריה פירש אבותנו חטאו ואינם ואנחנו עונותיהם סבלנו, כי אבותנו חטאו, רק חטאו בשוגג, ואינם, עיי' נחשבים בעצמם כאין, וחשבו שאין רפואה למכתם, ואנחנו דורות האחרונים אפילו עונותיהם שהיה נחשב אצליהם למיד סבלנו, סובלים ואין שם על לב. (זכר צדיקים)

האנשים צועקים על היצה"ר עם היצה"ר, לפיכך אינו מפחד מפניהם, אבל אנו צועקים על היצה"ר עם הש"ת, והוא בורח חתוף. (הרה"ק רבי אשר הגדול מסטולין)

בחודש אלול נוהגים לומר לאחר התפילה עשרה קאפיתלעך תהלים, הכנה לימים נוראים, וגם בזה מצא היצר הרע מקום להחליש את הציבור ומושכם מיד לסיים את תפלתם, באומרו שאינו מעכב לומר בציבור דוקא והם יאמרו אח"כ. אבל אלו שאומרים התהלים צריכים להבין את גודל החשיבות שבדבר, דבאופן שאינו מחשיב את אמירת התהלים אזי אינו מרגיש את ההתעוררות המיוחדת לחודש זה.

(כ"ק מן ראש הישיבה זצוק"ל, פתיחת הזמן אלול תשנ"ח) ישראל נמשלו ללבנה שיש ב' ב' חלקים, הא' מה שהיא נעשית בסוף החודש אפסיות גמורה, והב' שבתחילת החודש היא נולדת מחדש, וכמו כן האיש הישראלי צריך להיות לו ב' חלקים אלו, הא' שיוכר את פחיתות מעשיו ואת אפסותו מצד מה שהוא קרוץ מחומר, ונמשך אל החומריות. וישבר את לבו לאלפי שברים בחרטה על העבר, ויתמרמר על הרוח שטות שעברה בו להעבירו מעל דעת קונו רח"ל. אולם גינסא גינסא עליו להתחזק, ולזכור שיש מולד חדש, ויש בכחו לחדש כנסו נעוריו, ולתקן הכל כבתחילה, כי יש בקרבו כח של נצח ישראל, להתחדש שוב לעבודת בוראו, וזה עיקר עבודתו בראש חודש אלול, לזכור שפלות עצמו ולתתהרע על העבר, ולתתחזק על העתיד, ולתתחדש כבתחילה לעבודת הש"ת. (נח"ל יצחק, זוטשקא)

השם 'אלול' לחודש זה נקבע, כשמות כל החדשים, על ידי עולי בבל (ירושלמי ר"ה א ג). 'אלול' לשון תרגום הוא זה, ומשמעו, התבוננות וחפוש וחיתוט, כמו שנאמר (במדבר י"ג כא) ויתורו את הארץ, ומתרגמין ויאללון ית ארעא', שכך הוא ענינו של חודש זה, התבוננות הלב על כל מעשה השנה וכל דבר פשע אשר בהם, לחפור ולעקור מן הלב ולשוב אל ה'.

מה שנוהגין בחודש אלול לעשות משמורות, העיקר לפשפש או במעשיו. וכמו שפירש רבינו הקדוש מהרצ"ה זצ"ל מוידע"ש ע"פ זה והיה לנו הלילה שממר (נחמיה ד יט) בלשון משמרת ומסנת למברק בחושבנא.

ויחי החודש הזה סוף וקץ לכל צרותנו. זה' בגימטריא י"ב, היינו ר"ח אלול שהוא חודש י"ב, 'סוף' אשר הוא סוף של חודשי השנה, יהיה 'קץ' לכל צרותנו'. 'תחלה וראש' - היינו ראש השנה, שהוא תחלה להחדשים, יהיה 'לפידין נפשינו'. (אביר יעקב)

נודע דברי הרב הצדיק וכו' ר' נחמן קאסוויי ז"ל בפירוש המשנה (שקלים ה א) מי שאבד חותמו ממתנין לו עד הערב, היינו שנאבד ממנו צלם אלקים מחמת חשכת מעשיו רח"ל. ממתנין לו עד הערב, היינו עד ערב שבת הוא מרכז לכל ימי השבוע, או עד ערב ראש חודש שאו הוא מרכז לכל ימי החודש, או עד ערב ראש השנה שהיא מרכז לכל השנה, עכ"ל, ובש"ל הקדוש (סוף מס' חולין) איתא דחמשה 'עירובין' יש:

ש"ה כ"ה מנחם אב
 ויבית מנחם מענדל ר' אבדורם מוקראקא ^[אנשי חיל נלכדו בשלל הרבות יסקאן]
 רבי ישכר וכו' מולאטש' ב' אריה יהודה ליב'וש ^[בדק פדק בתי עתי] [תולדו המגיד מעטריטש, ו"ם תולדו מולאטש]
 רבי אברהם יחי' הורוויץ מליסק' ב' נפתלי בן ארמיטש.
 רבי יצחק שמואל הורוויץ אב' לונג ^[מלפני אב' אלקאן] ב' מרדכי ^[ישועה יעקב, קונטרס תשנ"ב] ואל"י
 (המורה)
 רבי אליעזר אינגערליב ב' יוסף מראדוול ^[מבית חיל נלכדו בשלל הרבות יסקאן]
 תרג' ^[תולדו המגיד מעטריטש, ו"ם תולדו מולאטש]

יוֹם ב' כ"ז מנחם אב
רבי יעקב אבידן ארקא, מלומד אב"ד הוראדנא, טקסין, פרעמישלא, לבוב, ב"ר יוסף. (מצוי שלמה, שו"ת פרי הים)
ת"ח
תת"ל
תרמ"ג
תרמ"ד
תרמ"ה
תש"ו
תשכ"ט
תשנ"ו
תשנ"ז

